

ת כ ו ה ו

(סמט מנסיון למחקר בענין השפעת ביאליק על השירה החרשה והצעירה)

א.
 הנושא הכולל: השפעת ה. נ. ביאליק על י. ל. מ. ד. הנישא הטרפורט: השפעת „מגילת האש“ על „סמרה“ ואלה דברי ההסרפה לעצם הכירוד: רעיון יסודי אחד, בן צד-דיים בטבעו, עובר כחוט את מגילת האש ומבריק אותה מן הפצה אל הפצה, והוא הוא גם הנותן לה את האופי של שלימות, של חטיבה שרית-אמנותית אחת, — והוא: רעיון הגלות והנאולה. והרברים נודעים ואין כל צורך להאריך.

קודם לגלות — חורבן. נורא ואיום הוא החורבן, טרגדיה עולמית בו בני בול של אש הוא משתפק על כל שורף ומכלה את כל יקר וקדוש, יסודו פו להוריד למבנה של כליה נמורה גם את עיקריהעיקרים — את העם כולו. ולא זו אף זו: לא רק את העם כגומו אומר החורבן. לשרוף ולכלות, אלא גם את נשמתו, את התקווה לקיום בעתיד, לעתיד בכלל: „ונכח חרה אש הקורש מן הארץ“ (מנ', ג') ותכבה „גחלת יי האחרונה“ (שם, שם), ואז — „ואכר ניר לעם ד' ולביתו עד עולם“ (שם, שם). גובה אומת סכנה זו נראית הגלות כפצה צא של ריווח והצלה, כאפשרות היחידה של הצלת „חלת האש, שארית האדיאל“ (שם, שם), הנצל מכבייה כיווי המלאך „עגום העינים ונפי הכי“ (שם, שם), המחתה אותה כן

תיקוד הנוסח „על תרבות הר הבית“ (שם, שם) ומביא אותה אל אי שומם ומכיתה „שם על שן-פלע מצוק“ (שם, שם).

ואי שומם זה — זאת היא הנילות. חלא בה הם דברי המשורר: „כי ארר ד' את האי מעולם ויהיה קרה וצחית, לא גדל בלתי אם אבי לים ועקרבים. וחתימת דשא אין, ואין אמת צל ואין ניר חיים — אך דומית תלאוכות ויסוד תרדים מסביב“ (שם, ד'), ואלה הגולים האומי ללים, שהובאו שמה-כירי האויב, סר פס „מות וזועה על ארץ ברזל תחת שמי נחושית“ (שם, שם) — כי זאת היא הגלות: אי שומם שארצו ברזל ושמו נחושית...

ואיך היא ימקבלת את פני הגולים העלובים? בחולותיה הקודחים הם הולכים חלוצאונים, מוכרצמח ומוזר רעב, „ראשם כפוף תחת להט שמש, בשבטי אש ופגעים תודי צורים ועקרבי הסלעים ילענו לאירם (שם, ד'). ולפי היחס כן גם המזונות, שהיא נותנת להם: מלוח — שורש השטן מאכליק ומשקהם — מי נהר האבדון (מנ', ה'), — כל אותם כלי ההשמד הכרוקים והמנומים, כאותם של בני ישמעאל המקדמים את אחי הם הגולים סיהודה במאכלים מלוח חיים ולצמאם נותנים להם נאדות כפוחים, שהגולים שואפים אל קרנם ומתבקעים...

כי רק תוצאה בוו יכולה להיות לגולה ורק עתיד בות לת. ואי אפי' בהחלט שלהזה אחרת, בשעה שהני לנת מוט בעה להביא לידי פרוד ות עוה. „אלה לבד ואלה לבד“ (מנ', ד') יתעו הכחורים והבחורות באייהגלות השומם; „כי אמר האויב הכליעל: יהצו — ויכפל משא אסור גם! יתעו אלה לבד ואלה לבד באי השומם, ואליראו ואליומצאו אלה את אלה, עד יבשת נפשם והטק לבבם וכבות אור עיניהם; ובהיות כמשע ביניהם וידיהם שלוחות אלה לפראת אלה — והתעותו פניהם פתי אם, ופקו ברכיהם ונפלו ארצח“ (שם, שם)... במצב הזה מה הסיכויים אחרים מאבדון וכליה? ואמנם בשעה שנפגשים במקרה הכחורים והבחורות התועים בודדים ונפרדים, — הגה נפגשים הם על פי תהום האבי דון השחור, דנע לפני קצם הנמהר: „וברנע הזה קפץ הנער צהוב התלי תלים על רגליו, ידו בשואה אליראש הכף חזקוף בשפת הנחר השניה, והוא סודא ומצעק: הביטו, הביטו!“ (מנ', ה'), ובשאת הכחורים את עיניהם והי זה „כעדת סלאכים קלים“ (שם, שם) הולכות הכחורות בעינים עצומות כמהרורות וקרבות „אל שפת הכף הנטוי כקיר זקוף ומאפיל על-הנחר“, מעל לתהום הפתוהה לרגליהן — ותעפנה כעדת חסידות לבנות אל-שחור חמים“... (שם, שם). או יקפצו

גם הכחורים והתנפלו הטיסה, עוד מעט וקרבו אל הכחורות הטובעות, אולם ברגע זה והנה „משבר גדול ושחור התנשא כהר-פחדים מבטן מצור לה“ (שם, שם), ההר נבקע תחתיו „ויהי לניא צלמות“ (שם, שם) — וכחר האבדון כיסה על הכחורות והי כחורים גם יחד, רק „בתחתיות שאול נפגעו ראשיהם בראשי העלמות, אשר צפו גם הן כנגדם“ (שם, שם) — ברגע האבדון... והאכרוון הגלות נה לו עתה שבע אחרי בלעו את טרפו: הכי את הגלות כליה על הגולה הכורדת ונפרדת, שצללה לעולמים במצולת הנחר השחור... רק עוד „כרמות דבר כבד וגדול ושחור“ (מנ', ה') מתליקה בלאט על חלקת המים השחורים ואין יודע אם ספינה שתורה היא או ארון סתים...

אין פלא, איפוא, כי בתויה זו של „טלה חלב בין שיני כפיר רעב“ (מנ', ו'), רוחה של הגולה הולך וקור דר, הולך ושפל, הולך ומתמלא „אפס נחמה ואפס חמדה“ (מנ', ד'), כוח הסבל של הגולים הולך ומתמעט „ותלה עינים מפני קרחתו, כתובם התעלה לכם ונפשם התמוגגת. רוח אפס חוטי אש והבל פיהם שרפת נשמת... וירדם מעין חיהם בתובם וישתוק, ונפשם התקפלה כפנה אפלה. ואפסה חמדה ואולת יד, ונסמרה העין סאליה, ולא ידעו כי הולכים

הם ה" (מג, ד) עוד מעט ונכר
היאוש על הנולד כולה...

אולם לא בלכד תורכן, גלות ואבדון
יחזו המסורד; גם גאולה יחזו:
את הניצוץ האחרון של תקוה, של
חלת-האש האחרון מעל מוכח ד'
הנשרף, מציל בהיר-העינים, זה אשר
לא אכל משרשי-הטמו של הגלות וזא
שחה מימי גזר האבדון השחור.
יתירי נשאר סמאיתם הבחורים ומי
סמאיתם הבחורות ויבך, ויבך, —
אבל לא הרבה ללכות: המים הסואר
הן, מבלי לבלוע את נושא הניצוץ
האחרון של תקות העם, אל חוף
ארץ הגלות, ששם יתהלך אמנם סוד
וד באישי-הידות, אבל את תפקידו
יקיים גם באנסו: לכאוב את סכך
אובי הנולד ולשאוב את שאנתה (מג,
ה). והוא, הנואל, אינו סאחד לכוא,
אינו מתמהמה: סופיע הוא כרע תר-
בון ביותר, כשמעמים לו ביותר —
ברגע היאוש הקשים ביותר, כי "בהי
שוך הכל בתוכם ובהאלם הכל — צא
מתאום סון הרטמה קול צערה ב סו תה
וקצובה, כהר מעמי רגל אמונה בלכד
תה ובהלמות לכ ככון ושוקס"
(שם, ד): "מתעוררת האמונה האינסוף
איסיבית, שעוד לא פסה כל תקוה,
וכי הנאולה קרובה, כי בווך הגולה
היא נוצאת והיא מתהכנת בקרבה —
ונצה ישראל, החי ופועם בלב כל גולה
ונירה באשר הוא שם, לא ישפר, וכי
לכת בהיר-העינים ברהכו האיומה, דרך
ואשו של גולה לאי-הינכי, והנה רואה
הוא, במרומי הכח... ניצבת לפניו
עלמה אחת, וכת בשר ונוגת עינים...
ועל ראשה תורת אילת השדה"
(שם, ו). גאולתם של ישראל כאותו
שחר: קמעה, קמעה, והנאולה לא גול-
דה ברגע הקבריע של אפס-תקוה נחור-
בן: ברגע החורבן-משש נולדה ומאן
היא תמיד עם הנולד בבחינת "עמי
אנכי בצרתה", "ומלאך צעיר אחד...
ראה מעל אילת השחר את חלת-האש,
שארית הארבעה, כשהוא סהבה
ורועד וגוסס בין האבנים השרופות
על הר הכית, ויתרד לכב המלאך... פך
תכנה גחלת ד' האחרונה... ואבר ניר
לעם ד' ולכיתו עד עולם ויסחר ויעף
מעל אילת השחר... ויהרד אל מקום
המובח ויהתח את שלהבת ד' סן הי-
קוד" (שם, ג). שרה-אומה, זה המלאך
הענום והצעיר, הסחל והסוד של צעיר-
רוחה הנצחית של האומה הישראלית,

שומר תמיד ומשנית כשבע עינים
על "גחלת ד' האחרונה", על הניצוץ
האחרון של אמונת-הנאולה, שלא תכ-
כה, ובהיר-העינים, סמל הנושא של
תקות הנאולה, מכיר ומרגיש את זאת
ככל נימי נשמתו הכואבת, והוא מלי-
נער כארי הסם מרבצו מן היאוש וד'
כאכ, המשתקים כל תנועה, "וימש
סמקמו, ויישר ללכת עם שפת הנהר
לקראת הנכון לו בלב בטוח. קריאת
האש צללה באזניו ובעיניו ננחי
דמדומי השחר... וילך דומם ומחריש
לקראת אילת השחר": בהיר-העינים
הולך "בלב בטוח" לקראת הנכון לו:
צרות, רדיפות, טביות ושטרות, כי
יודע הוא שהולך לקראת אילת השחר
— הגאונה, וכל הצרות האיומות והי-
קשות הן באמת רק בבחינת דמדומי
שחר, הבאים עם סוף הילולה, רואה הוא
את פלעה-הגוף הנורא והכבד, האורב לו
כאילו בקצה דרכו, אולם עליו עצמו,
על ראש סלע-הגוף, נר דולק, אם גם סטן
ידל, והוא סורץ ורומן לו גאולה.
"וייצא העלם למרחוק, וירא והנה בעין
צוק גדול ושחר מתנשא שם מתוך
ערפלי שחר... תחתיו עובר נהר
האבדון ועל ראשו זולק כדמות זר
קסון... וירח לכב העלם את אש הקודש
מרחוק ותמעס רותו...: הנה הנו גי
האלהים הננו... ורמז לו כרמו הגאוי
לה..." (מג, ו).

הדרך העולה לגאולה עובר נהר אבדון
והנאולה נשקפת מראש צורים וחתוך
ערפלי ישיחו (שם, שם). — העיקר
הנאולה, העיקר, אמשר, — השאיפה
והצמאון לגאולה, ואלו כות כהם עמם
ליבש את כל נהרות-האבדון שבעולם,
להבטיח קיום-ניצחיים למי שקיומו תלוי
תמיד בשערה. והוא, בהיר-העינים, יר-
דע זאת ברור, ותדות אלהים אדירה,
בלי מצרים, חרות, פרצה כנחל איתן
אל נפש העלם... ויגל ברעד תוזלת
ואמונה, רגליו קלו וצעדיו רחבו, —
ויהי הולך וטס לקראת נר האלהים...
ובלכבו פעמה ברבת השחר" (שם,
ז) — כי הולך הוא לקראת הנאולה,
אם גם רק הולך הוא, — כי צמא
לא צמאו עיניו בלתי אם אלי-השחר"
(שם, י).

אתם רעיונות יסודיים משש, אחד
ביעם, הונחו ביסוד-הפואמה של
צחק לסדן — מסדה. דרך כל השירים
הראשונים, ביהוד הראשון, "פלים",
עובר הסון הסיונדי היתירי: הירבן.
הרבו, שבה עובר המסורד להמלט למס'
דה, לוסה השכה עבה-הסוארת-רק בלתי
בזת השריפה של מישכות-ישראל הכר-
עים (א, ה). אחד הוא בסעט המסורד
עצמי, שריר, רכבות קשתות-חלפים,
שעברו עכזר ושחוט, "כנורות-צוארים
ערוכים" לשתימה כככשים בבית-המס'
כחים (שם, שם). שומע המסורד הנמלט
את, הועקפת החורגות למרומים" (שם,
שם). וריאה "לשנות-הסודת לעונת",
המתפרצות מתוך עיי החורבן — החורבן
המלא והשלם: בגוף וברוח, "אבא —
יחיד נצמד ל-גזרות סתם-לשת
כאמר החרבות זעל "שדי" סחולל
כדל ירמע חפלה — "א, א). בכל —
הורבן ושממה, חורבן — זא פד, דרכי
אוקאניה סטודי-קברים ומור-סכאוב"
(שם, שם), והנופל שרוד לא יבא גם
לכבר ישראל (שם, שם): כחיה היא
ניתן לאכלה לעוף השמים, כי אמנם,
הארם כולו כחיה טורפת, והחורבן הוא
כללי-עולמי: "ירד לילה כבד על עולם"
(א, ב).

וכל תומעות-הלון של חורבן הסו-
לרת כסגל-תיהאש, אתה מוצא גם
החורבן הגלות כמסדה: תעיה,
פירוד, יאוש, תועה הנולה, איש,
איש לכרד, באשר הוא, עיה צונח" (ה,
א). — אף שאולי בעומס נפשו יודע
הוא את הסכנה הכרוכה בתעיה כון:
ועיה-תעיה ישרכב לשון צמאה בכלב
סטורף וילל כלפי כל השמשות והירחים
ללא דעת לסה? (ה, ד). ואין לחשלות
את הנפש, שהיו ימים אחרים ללא
תעיה וללא פירוד. — נשור העם?
וכתי... נקח? מי כדה בריה זאת
ונאמין לו? (ה, ד).

ולפני חורבנה של הגולה, האם לא
היתה לה גליות לאסור, אשר לא ידע
רדם — לחורבן ולפגורום סתמיר?
"אני הדרך מראש יועמי: הגדומה"
(ה, ג) — מעולם לא דימה את עצמו
בהבנתו את טיב הגלות. המסורד רואה
אנתה בלי כחל וכלי שרם, כמו שהיא:
"היה: הוג הארץ עניבת-תלית לצוארי
ומרחבה — לכף תליו" (א, ו), והוא רק
אחד מאלה שנמלטו מן התלית-גם —
או במסדה, ויש שהוא רואה את עצמו
רק אחד ויחיד: "אחד נשארתה ביום
ההרדב מאב ואם, מאחים ואחיות, על
הסמה חבית ריסקה בזויות הצר"
(ב, ג). — זאת היא דרך העללה-היתיר
דה לפעמים לא תחוקת וזה הוא המציא
האנושי היחיד לפעמים לא החוקת של
היתורי בגלות — החבית הריקה בוויית
החצו...

ההתצאה הטבעית — דכאון בחוסר
זכרות, יאוש, התנוונות, תאות-כצע,
אנוכיות-צרה, מדה נרששה של ציניות
גסה ומעליבות, אולי סבאיכה ויתר
סמעליבה, וגולת-השחר: אר ישות,

קרת-סות, ללחם ישוע רעב: ולרחמים
סטנים — סוכה, השבע ושוקט עוד
— סאום לא יבקש" (ה, ב). ואם
תישמע מתאום בשורת-ניחומים, בשורת
נאולה, סמהרים הם אל מקום הכשורה,
כי "שמעו יש שבר במסדה, יש שרכ,
ויבואו להיות מסאסם פה למתנות
ולא צור ביות חרב" (ה, ד). ואין
להתפלא: כי אם, אמנם, אחינו הם,
אלינו הם באים, אך, אויה, רוכלים
המה!" (שם, שם), ובאים הם לחתוח
"כל שירי צידה, כל שכרי מנייזחב
המתלללים למטה סחות הנופלים
על החוסה... — וככסף, במאזני
מרה, ימכרו הכל..." (שם, שם), ומה
יש לררוש סיד הסון-הנולה-המדוכא
והמעונה, אם גם קרבי-הנאולה, לוחמי
הנאולה, לא מעט גם כיניהם, אשר
כרוכלים חיו ולסצנים... ועל כן תעמס
התהום הרובצת לרגליה (ב, ג) גם היא,
לרגלי מסדה, כי, גבוהה, גבוהה חוסה
מסדה" מרצונם והשתגם של רוכלים
וקמצנים...

הגלות סנונית, משפילה, את נפש
היהודי היא הופכתה כנפש הכלב,
המללק את רגל הנועט סו, דיה-בתי
צחוק ספוספת אחת על פני השונא לתב'
ריע ברך את העם, שיאמין בחסירותו
של ה"נוי" ושתן לו על בתי-הצחוק
הספוספת (שאין יודע מעמה ומקורה —
רחמים לתולעת נרמסת או לעג אכזרי
לחלש ולנרמס בגל כל), את כל הוטר
והקדוש, יספור לתענוגותיה-שלו את
המבער האיתן של עם כריא — את
האשה, ולא נדיר היא, והיא הצוערת
ראשית הצער להתמסרות של עבד, להתי-
ספרות כלבית, — היא, האשה העברית,
קלת-הרעת והמאסינה בכל זר טמא, אם
רק יכסה את פניו באיזה ססוה שהוא,
ולסח גם את, בת ישראל, נתעית
לקרנול האיום, תענכי על הנכר הספ'
ת... ולרגליו תכרעי: שבה עמי היללה,
גסיכי תאדום, ואשת-אמנים לנצה
לך, אויה עם בוקר..." (א, ד). לא תרע,
ואולי לא תחפזין כדעת, אותה
בת ישראל כשרה זופה, כי רק, אל
מטתו יאספר, עם לילה, כסוב לבו בין
האדום, ולבוקר, לא באשת-אמנים,
אף לא כפילגש — כשפחה חרומה ומעני-
נה מעבר לחצרו ושלכך ושיסה כך את
מחנה כלביו הרעבים — — " (שם,
שם). כת הנולה-לא תכור, שזה הוא רק
"מענה סחסול. הוא ושלושום" (שם,
שם): תלא היום האיך פנים אליה, פנים
סכפיים אמנם מסוה אדום, והוא ככלב
תרוץ-אחריו, עד יבעט בה כרגל גסה...
מתוך רכבון-זה, סחז סאסרי ואסד
תוחלת — יניח היאוש השחר, סתיאש
האחר, והוא תחוק סכולם, וסם ונמלט
לנפשו; האחר סתיאש סכל והוא שוכב
ומצפה לסוף, מקשיב לפעמי הסוף
המתלמט; סתיאש חשלישי — ומוצא לו
נחויים ונקודת-אחינה רופפת בהוויה
של טרף, שהום חקר-ת העולמית מעלח
על-סוחו הלוהט; סתיאשים אלה, שאין
יודעים יאוש סחו — סתים, צללים...

העיקר — היאוש השחר, הסודר, ששת
לס-על כל ויהי החוקה, האחרונה, סתנקת
את כל צואר, אל כל אשר יעיה-המסורד
אח עיניו הרומעות והנה הוא רואה רק
את "פני היאוש המתללה" (ה, א),
רואה הוא והנה, "סענינות-לילה שחורים
סחרוישים ושתו-העצב" (שם, שם): אמנם —
נמצאים כבר אלה בשדות מסדה, —
אולם אותם לילות-החושך של הגלות
נכרו אחרו המעפילים ויבואו עמחם
גם הנה, בלילות אלה-כולם, "פנים אלי
פנים וראו פני אורב אחד איום — ...
פני היאוש המתללה" על כל צעד עומד
הוא, ליד חוסת מסדה ובוחרו שם,
בללות, בתוך החובות, ולוחש בלחשת
נחש: "זאל תשא עיניך לכוב המאיר
מרחוק ומתער, אל תלך! כוב — מס'
דה!" (א, ב). הוא, היאוש עצמו, אומר
כציניות-אכזרית: "שקר: מסדה, רק

סתיאשים, עפים ונבוכים בדה"
(שם, ג). מעמיד הוא פנים, כדרך כל
חנה וירידי-שקר, כאילו הוא מרחם וחור-
מל על הנתעים והמרומים, הכורים להם
קבר כמו יריהם: סתעטף הוא באדרת
הצביעות היודעה ושם את הססוה היודע
של חמלת-שקר ורעות-מרה על פניו,
והוא גם סחליט בסוחות: "לא תקום
מסדה — שקר מסדה!" (שם, שם). —
אולם לא זה הוא הססוכן ביותר לעם
המעפיל; יש עוד מסוכן ממנו —
היאוש סכל ראשון יש לו עוד,
למצער, אוה חיוב, איזה מוצא, ויהא
זה דגל הנאולה האדום — שאם לא את
העם יצול, אולי יציל את היתוד,
וציל סמות פשוט בתכלית ומענומים
ויסודי-שטן פשוטים בתכלית; יציל
בבחינת "גוף קיים ונשמה נשרפת"...

אולם האחרון אין כל מוצא ואין
כל הצלה לו בלתי אם — הסוד,
הסוף הנסוד, והמתלמט לו, "נודל אהר
להלכים לאורם של כובים רהוקים וללי-
צומי עינים כמוני, השוכבים באזנים
קפוחות. סמצפות למעמי סוה"
(א, ד). אתה מצפה לנואל? — כעכי
וערות דורות. הוא תועה וגם אחר
עד עתה" (שם, שם). והנה הביטוי
העז ליאוש בלית-נאי זה: "ומה תבקשו
עוד, הספתח למנעול-הרגלנו הכבד וספד
תת לא הית וגלא גברא, וכה ספרה
שית היינו סנעיל אטום ללא ספתח —
ספרה, לכל צורה ומשור של שוכר
סנעולים, רוצח-לילות ונבכים (א, ד),
ואם כן הוא פני הרברים — או ואם
"למבקשי נתיבות בישראל ולרודשי פור-
רינים וקצים" (שם, שם), כי היא לנו
תצלת ורק את הנסיסה תאריך... כי למי
עוד הפנו לעוד ולהצלה ולא פניתם עוד?
לאהבת-הארם? לאנשים? — ומה עיד
תבקשו על כל פרשות-דרכים — איך
עולם ירחמכם?" (א, ד). — האם לז

וגרש אתכם בכלביו האכזרם כהנה
קבצנים ופושטי ירד או אולי לא להאים
תפנו? לאתו אלהים, ש"הפשיול ראש
שחוט" (א, ו). בחוק צבת-הסודים על
העם בחירוף? ואם תאמר לאיום על
ה"אנושיות" הרחמנית כהטפת סוסה,
בחוקעת חרע והתמס, הרשע והעורר,
לעיני השמש, — דע לך כי רק שעה
בושר נוחה תזמן לה, לצחוק לתמיסותה
הפוחה, כי "אם את קלון עולם ואניש
שאת ולהקיעו לרורות — הרמל!
בסלוננו זה לא יבוש לעולם, —
לצרפה הוא לו ולכבוד" (שם, שם)...
הן, העולם הנאור, עולם התרבות, עיד
יתפאר ויתגדל במעשה אלה, ואל תתכ-
לא עוד אם יש, רכום הסתחמקים כככי
תרים, אם, אין סצפה לאות ולמופת
אין סחכה בכל בית ישראל" (ד, ב) —
יאוש, יאוש, יאוש... לא עם ו-ארי,
לא אלא ו-א אדם" (א, ג). סקוב ולך
לאבדון עולם, רק הרע עוד ישאר לומי-
סח: אלה, אשר כרוכלים הוא וקמצנים
(ה, ד). נשארת עוד רק שאלה אחת
ויתירה, פה לי לעשות בקצת חסד,
אשה על צוארי עוד ותלכט?" (ב, א).

אולם המסורד, "הפליט", אינו שוכב
על פדשת-דרכים ומקשיב לפעמי
הסוף. הוא, שנשא בורד כבה-יר-
העינים ורכב-היר-העינים, הוא
סיטיב לראות סכל אותם בעלי-היאוש
השחרים, חודה אל תוך תוכה של אפלת
החורבן ורואה את אלה הנועוים, ההולי-
מים והמעפילים, כשעה אשר, אל
שחקי-ליל סיותם, ענום, ורועות רחמים
ישיטו למתפללים למילוא ירחו פגום"
(א, א). אלה הם, פרחי-הבחינה, היוד-
עים את הסוד-המתורדי של הירה הפי-
גום, שהוא בבית-הגלגל, והנאולה הסס'
המלת כיהה-שלם ומלא, הם, על אף הכל,
לא נתנו לניצוץ-התקוה לגאולה שיערד,
והם, בשארית-סאמצי כותם, סלכים
אותו עד אשר יתיה כסורה נרולה וארר
רה, שתאיר לכל בית ישראל — סודותי
השורה של ה-גאולה, והכשורה עוד

העיקר — היאוש השחר, הסודר, ששת
לס-על כל ויהי החוקה, האחרונה, סתנקת
את כל צואר, אל כל אשר יעיה-המסורד
אח עיניו הרומעות והנה הוא רואה רק
את "פני היאוש המתללה" (ה, א),
רואה הוא והנה, "סענינות-לילה שחורים
סחרוישים ושתו-העצב" (שם, שם): אמנם —
נמצאים כבר אלה בשדות מסדה, —
אולם אותם לילות-החושך של הגלות
נכרו אחרו המעפילים ויבואו עמחם
גם הנה, בלילות אלה-כולם, "פנים אלי
פנים וראו פני אורב אחד איום — ...
פני היאוש המתללה" על כל צעד עומד
הוא, ליד חוסת מסדה ובוחרו שם,
בללות, בתוך החובות, ולוחש בלחשת
נחש: "זאל תשא עיניך לכוב המאיר
מרחוק ומתער, אל תלך! כוב — מס'
דה!" (א, ב). הוא, היאוש עצמו, אומר
כציניות-אכזרית: "שקר: מסדה, רק

יש מקום אשר „גסמורד אחרון הונף
שם“ (א, א), לא הכל רפו ידיהם להיותם
נמחפים בזרם היאוש השחור למער-
בולת ים האכזר. יש „צפרנים עקשניות
תורתות בשורת הנחומים“ (שם, שם)
בפני סלעי המולדת — מסדה, המב-
צד האחרון לתורבן הוא גם
הראשון לנאולה... „בין חומות
מסדה מתהלכים נביאים מנבאים נאוו-
לה (שם, שם) „עין-שחרית גדולה צופה
ומשנהת עלי מסדה“ (שם, שם) —
השחר בבר עולה, שחר הנאוו-
לה. ופה, רק פה, לרגלי חומת מסדה,
„נרקום עם כל רוקמי העתיד מערכה
אחרונה ונאולה“ „מרגלי חומת
מסדה אין כל תשובה, בריחה, כי אין
מקום אחר לנאולה רק לתורבן, לתוהו ובר
הוי של קיום לא-קיום. ועל כן „השבעתיכן,
ידי ישראל, אם גם מפה ריקות תשובנה
לגשש בחלל הדיק“ (ב, ד). בכל
מקום אחר, מלבד מסדה, רק ריק יש
או — נאולה מוזיפת, זיוף של נאולה,
סרוגאט שלה, הניתן לקנות בפרומטה
של פרומטה ב„שוקי-הנאולה“ רבי-
המהומה (א, ד). נצער „על גדות
התהום לקרב“, נכונים בכל רגע לנפול
התהומה ולהתרסק עד כלה, אבל משם
לא נסוג עד אם נעפיל ונעמוד איתן „על
החומה“, שעליה נפתח ספר בראשית
חדש — נאולה אחרונה ושלמה. ואם
יתקיימו דבריהם של הנואשים, המצפים
לפעמי המוף, וגם מסדה תפוז — כי
אז אין עוד באמת מוצא אחר מלבד
המוף: „והיה אם דמני קול-סתרים“,
שהביאני לרגלי מסדה, — „מסדומי
החומה אל פי התהום את עצמי אישמיט“
(ב, ג). כי לא היאוש או הנאולה
בשוקים יצילונו, כי אם הנאולה
האמתית — מסדה...

ככה הולכות ומשחלכות שתי היצו-
רות, מגל תהאש ומסדה, זו בזו
באותו רעיון יסודי אחר, פרי רגחו היו-
צד של ביאליק, — רעיון המתבטא בנג-
סה: תורבן—יאוש—תקנה — נאולה —
ומכריח את שתיהן בשני ציריו ועד דר-
גת כל חוליות-הבינים, בנדיח מן הסעה
אל הסעה. מוכן, שלא בכל הפרטים
מדמה שיהיו של למדן לז של ביאליק.
והכרח הוא שיהא כך, אם אין היצירה,
המושפעת, תקיף שאין בו צד של עצ-
מיות. ואמנם לא מעטים ההכדלים,
דקים במעט או בהרבה, מהותיים במעט
או בהרבה. הנה, למשל, עצם רעיון
התורבן — רעיון ולא מושג: אין פה
רק תורבן המדינה, כי אם עוד יותר
תורבן האומה — אולם הגושא
אחר הוא בשניהם. כאן תורבן המר-
לדת, וכאן — תורבן הגלגת, ביתר
דיוק — תורבן הנאולה, הנמצאת כבר
משום ארוכות הגלגת כסדרה וקצר-
עה. בשניהם עיקר העיקרים הוא הנאוו-
לה, אולם רק הרעיון והשאיפה לנאולה
אחד הם בשניהם, הנורמים והדרכים
להגשמתה שונים הם. תורבן המולדת
במגיל תהאש מביא לידי יצירת
רעיון הנאולה, תורבן הנאולה במס-
דה — לידי מפעל הנאולה. ושעל כן
יש כאן גם מתאוד התהליך של ראשית
מפעל הנאולה, ואילו בביאליק אין אלא
הרעיון, הפועל אמנם גם הוא בניגודם
מקיים לנאולה. והסיבה מובנת: שם
רק ראשית הנלות ופה כבר תורבן
של הנאולה. אצל ביאליק עוד לא הניע
הזמן לנאולה ובהיר-העינים תועה בתוך
המולה לנישא בלבנו ועל שפתיו את הרע-
יון, מעודד בו ומנחם את האומללים
והנואשים, — אצל למדן אין שום מוצא
אחר מן המיצד והנאולה היא כבר „הכ-
רח היסתודי“, והפליט מתאמץ
במאמצי לא-אנוש להגשימו לרגלי חומת
מסדה.

אולם כל אלה רק פרטים הם.
בכללות — אין כמעט במסדה מה
שאין במגילת האש.